

Synskadades riksförbund

Personer med
synnedläggning på
särskilt boende

DJUPINTERVJUER
JUNI 2022

Origo Group

Innehåll

Sammanfattning	3
Bakgrund	4
Om undersökningen	4
Läsanvisningar	5
Om intervjupersonerna	5
Resultat	6
Personens vardag	6
Aktiviteter på och utanför boendet	8
Personalens förståelse för de boendes situation	11
Psykosocial situation	12
Fysisk tillgänglighet	13
Kontakter med personalen	14
Kommentar och analys av Synskadades Riksförbund	17
Bilaga	20
Frågeguide	20

Sammanfattning

Origo Group har genomfört en intervjuundersökning med åtta personer med synnedsättning som bor på äldreboende, servicehus eller annat särskilt boende.

De intervjuade känner trygghet på sitt boende och såväl inom- som utomhusmiljö är i de flesta fall bra anpassade för personer med synnedsättning. De flesta boenden erbjuder ett urval av aktiviteter., men några av de intervjuade saknar möjlighet till motion och träning i tillräcklig utsträckning.

Uppfattningen om personalen varierar. Vissa upplever att personalen är mycket trevlig och har god förståelse för vilka behov de boende har och vad det innebär att ha en synnedsättning. Andra upplever det är skillnader mellan olika personer i personalen, där kontakten fungerar bra med vissa men inte med andra. Faktorer som påverkar kontakt och förtroende för personalen negativt är bland annat att personalen har dåligt med tid, att personal byts ofta, bristfällig information om förändringar på boendet och att personalen talar dålig svenska vilket leder till kommunikationssvårigheter.

Hälften av de intervjuade har upplevt någon typ av olämpligt, respektlöst eller nedvärderande beteende av personalen. Det handlar främst om att personalen kommer in utan att knacka, talar över huvudet på de boende, har dålig kunskap om vilka behov de boende har och behandlar de boende som mindre vetande.

Majoriteten av de som har behov av ledsagning har tillgång till ledsagning och tycker att det fungerar bra. En av de intervjuade saknar dock ledsagning i tillräcklig utsträckning. Kontakterna med syncentralen upplevs fungera bra och de flesta använder olika typer av hjälpmedel som Daisy-spelare och skärmläsningssystem och möjligheten att läsa böcker och tidningar är uppskattad. Dock har personalen ofta dålig kunskap om hjälpmedlen och därför svårt att hjälpa till om något inte fungerar.

Bakgrund

Om undersökningen

BAKGRUND OCH SYFTE

Synskadades Riksförbund har under 2022 och framåt ett särskilt fokus på äldre med synnedsättning. Som en del i detta arbete vill förbundet genomföra en undersökning bland personer med synnedsättning som bor på äldreboende, servicehus eller annat särskilt boende.

GENOMFÖRANDE

Undersökningen har genomförts under maj – juni 2022.

Läs mer om Origo Group på www.origogroup.com.

Projektledare på Origo: Christina Törneman

Kontaktperson på Synskadades Riksförbund: Mikael Ståhl

METOD

Undersökningen genomfördes med hjälp av djupintervjuer per telefon. En intervjuguide togs fram i samarbete mellan Synskadades Riksförbund och Origo Group. Synskadades Riksförbund tillhandahöll namn och telefonnummer till personer som hade anmält intresse för att delta i undersökningen. Origo Group bokade in intervjuerna. Av nio intresserade genomfördes intervjuer med åtta personer.

INTERVJUFRÅGOR

I intervjuerna ställdes frågor inom följande områden:

- Personens vardag
- Aktiviteter på och utanför boendet
- Personalens förståelse för din situation
- Psykosocial situation
- Fysisk tillgänglighet
- Kontakter med personalen

Läsanvisningar

Rapporten är uppbyggd efter frågeområdena i intervjuguiden. Inom respektive avsnitt beskrivs de huvudsakliga resultaten som följs av citat från de intervjuade personerna. Citaten skrivs i kursiv stil och med indrag för att särskilja dem från den övriga rapporttexten.

Om intervjupersonerna

Vi har intervjuat åtta personer med synnedsättning som bor på särskilt boende.

- Kvinna 94 år, måttlig/svår synnedsättning
- Kvinna 77 år, blind, ej ljusperception
- Kvinna 90 år, svår synnedsättning
- Kvinna 31 år, blind, ej ljusperception
- Kvinna 86 år, lindrig eller måttlig synnedsättning
- Kvinna 44 år, blind/svår synnedsättning
- Man 84 år, blind, ej ljusperception
- Man över 65 år, blind

Intervjupersonerna har olika grad av synnedsättning. Några har även andra typer av nedsättningar som autismspektrumsyndrom, ångest- eller tvångssyndrom och rörelsenedsättning.

De intervjuade har bott olika länge på sitt boende, några bor själva medan andra bor tillsammans med en partner.

När det gäller val av boende har de intervjuade valt boende av olika skäl. Exempelvis att boendet ligger i personens gamla hemtrakter, att det ligger centralt med närhet till affärer etc., att boendet är anpassat för personer med synnedsättning eller att det ligger lugnt till på landet. Några har inte gjort valet baserat på sina egna behov utan de har följt med en partner med exempelvis demens.

Resultat

Personens vardag

De intervjuade spenderar sina dagar på olika sätt. De två som är yngre arbetar delvis på daglig verksamhet.

Jag jobbar med daglig verksamhet, bland annat med packning av varor. Lagar egen mat med hjälp av personalen.

Jag hjälper till på hunddagis två dagar i veckan, daglig verksamhet.

De som är äldre promenerar, lagar mat, umgås med andra boende, pratar i telefon med släkt och vänner, läser, lyssnar på tv, deltar i aktiviteter på boendet eller gymnastiserar. Möjligheten att läsa böcker och tidningar är uppskattad av flera av de intervjuade.

Jag sköter mig själv till största delen. Det tar mycket tid för mig att laga mat. Ibland får jag upp mat i lägenheten från boendet. Jag läser mycket, det finns bibliotek i huset jag bor i. Lyssnar mycket på P1. Här finns en stor gård med planteringar och gångar som jag kan promenera på.

Jag är en aktiv människa, intresserad av samhällsfrågor. Jag laddar ner tidningar på min Daisy spelare. Även dagstidningar genom dator med hörlurar. Lyssnar på talböcker. Lånar genom Boken kommer, ett fantastiskt system. Min kompis Bertil och jag promenerar vid 6-tiden på morgonen. Går en timme 3 dagar i veckan. Har även ett gå-band i lägenheten.

När det gäller kontakten med och förtroendet för personalen på boendet varierar de intervjuades erfarenheter. Vissa upplever personalen som mycket trevlig som förstår vilka behov de boende har. Andra upplever att det är personberoende och varierar mellan personalen på boendet

Några nämner att det finns personal som inte talar så bra svenska vilket gör att kommunikationen inte fungerar bra. Det finns en oro för att kommunikationsproblemen kan leda till misstag exempelvis gällande medicinering. De boende upplever också att språkproblematiken gör det svårt att lära känna varandra och få en mer personlig kontakt.

Både bra och dåligt. Ibland får man vänta 30 min. på att någon kommer och hjälper en. En del är trevliga och bra att prata med, men vissa andra är inte så trevliga.

Jag har väldigt god kontakt med personalen, de är hyggliga. De promenerar med mig eftersom jag behöver ledsagning. De har förståelse för mig och vet hur viktigt det är för mig med motion.

Jag har förtroende för de flesta i personalen. Men det finns ett rötägg i personalen som förstör mycket. Jag tycker att personal och boende/gäster ska visa respekt för varandra så att det blir drägligt för alla. Det finns en akademiskt utbildad dam som är anställd för att bl.a. fixa underhållning och det är bra.

Personalen byts ut hela tiden. Det är många timanställda. Ofta unga personer med språksvårigheter, och även kulturella svårigheter. Det blir svårt att knyta kontakter, och känns opersonligt.

En del personal är bra och andra inte så bra. En del brister i kommunikationen. En som är ny i personalen verkar inte veta vad som är sagt vad gäller mig, och anser inte att hen ska behöva göra vissa saker. Det är jobbigt.

Språksvårigheter är ett stort problem. Hur går det för dem som inte kan hålla reda på sina egna mediciner? Ny personal som inte pratar så bra svenska delar ut medicin och det kan leda till misstag.

Aktiviteter på och utanför boendet

De flesta boenden erbjuder olika typer av aktiviteter på boendet, exempelvis gudstjänster, sjukgymnastik, underhållning som musikquiz, föredrag och fredagskaffe. Flera av de intervjuade deltar i de aktiviteter som anordnas medan andra håller sig mer för sig själva och har fullt upp med egna aktiviteter eller trivs bäst själva.

Det finns ett samlingsrum. De har ett bestämt program med massor av aktiviteter. Gudstjänster, sittgympa, manikyr, högläsning, hudvård, sällskapsspel. Det finns även många aktiviteter som är lämpliga för synskadade.

Jag brukar delta i aktiviteter som frågesport och aktiviteter utomhus. Jag tycker de försöker anpassa aktiviteterna så att de ska passa synskadade.

De anordnar bio med filmer, men det är ju inget för mig. Vi går på promenader. I juni ska det komma en par-cykel så att man kan cykla med personalen och det ska bli roligt. Så det finns saker som är bra här. Måste också säga att maten är fantastiskt bra.

Jag deltar i de aktiviteter som anordnas. Jag träffar de boende när jag vill umgås. Nu senast hade vi grillfest tillsammans med ett annat boende.

De är inte alltid anpassade. Jag deltar i en del, men har också egna aktiviteter.

På några boenden är det sämre med tränings- eller motionsmöjligheter.

Träning är ett sorgligt kapitel. Jag kan inte promenera utan ledsagare och det är ingen i personalen som har tid med det. Personalen har alldeles för mycket att göra för att prioritera promenader. Tur att jag har min väninna på boendet som promenerar med mig.

Det är få boenden som anordnar aktiviteter utanför boendet. De som kommer ut utanför boendet får ofta hjälp av släkt och vänner alternativt nyttjar färdtjänst och ledsagare.

Det är mycket litet jag rör mig utanför boendet nu för tiden. Har problem med balansen så jag kan inte gå utan rollator, det begränsar möjligheten till promenader eftersom jag rör mig stappligt. Mina gamla vänner bor också långt bort eftersom min man och jag flyttade till Småland när vi blev pensionärer.

Jag har regelbundet umgänge med släkt och vänner. Saknar egentligen ingenting och mår ganska bra. Jag kommer ut som jag vill med hjälp av personal och vänner.

Barnen hjälper mig ut. I helgen ska vi exempelvis åka och bada. Och jag brukar gå på syntolkade teatrar med flera aktiviteter.

Majoriteten av de intervjuade har möjlighet att få ledsagning. Några upplever inte att de har behov av ledsagning. De klarar sig tillräckligt bra på egen hand eller så de får hjälp av anhöriga. Det finns också de som inte har fått möjlighet till ledsagning trots att de upplever att de har behov.

Behöver jag får jag ledsagning för att göra inköp av livsmedels och annat jag behöver som t.ex. hårvård och klädinköp. Jag har ledsagning enligt avtal.

Jag har både ledsagare och färdtjänst så jag kan uträtta ärenden utanför boendet.

Det är svårt att få klara besked om hur mycket ledsagning jag har rätt till. Jag har frågat men inte fått något klart svar. Det är svårt att komma utanför boendet om jag inte har ledsagare.

Jag tar mig runt på egen hand och använder sällan färdtjänst. Tidigare hade vi årskort på buss och min fru har varit min ledsagare. Det fungerar inte längre då hon har blivit dement. Jag använder inte färdtjänst så mycket, vill klara mig själv. Har vit käpp, men det är svårt på vintern.

Personalens förståelse för de boendes situation

Personalens förståelse och kunskap för de boendes situation och vad det innebär att ha en synnedsättning varierar mellan boenden men även inom boendet.

Det fungerar bra. Jag talar om när något är fel och det är bara ute som jag behöver hjälp.

De har igen kunskap alls, de ser själva och är unga. Har oftast inte träffat så många synskadade. De har ingen större förståelse, personalen kommer och går och har ingen speciell utbildning.

Majoriteten av de boende använder olika synskadespecifika hjälpmedel som Daisy-spelare och skärmläsarprogram. De flesta upplever att personalen på boendet har låg kunskap om hjälpmedlen och därför inte kan hjälpa till i den utsträckning som skulle behövas. De boende hjälper i stället varandra eller kontaktar syncentralen för hjälp.

Jag har skärmläsarprogram. Det är få som behärskar datorer bland personalen så det kan ta tid innan jag får hjälp.

Synskadan har de bra information och kunskap om och jag tycker de har förståelse. Men jag ringer oftast till syncentralen om jag behöver hjälp med tekniska hjälpmedel. Personalen har rätt dålig koll på hjälpmedlen.

Jag har Daisy-spelare, men personalen har inte så mycket kunskap att de kan hjälpa till. Vi som har Daisy-spelare på boendet försöker hjälpa varandra.

Psykosocial situation

De boende känner sig generellt trygga men det är flera som inte trivs på sitt boende eller känner sig ensamma.

Jag trivs bra och känner mig trygg.

Jag har bott här i 4 år och känner mig hemma här.

Jag trivs men ibland känner jag mig ensam. Telefonen är mycket viktig för mig. Jag ringer till någon när jag känner mig ensam.

Det är ju inte som hemma, men jag inser att jag måste rätta mig efter min ålder. Jag har inte så mycket kontakt med andra boende, så på så sätt är jag lite ensam. Men jag håller mig sysselsatt med andra aktiviteter och radion och talböcker.

Jag känner mig ensam, jag har ingen att prata om mina tankar med. Det var mycket bättre när jag hade en assistent att prata med.

Jag vantrivs, saknar mitt gamla liv då jag var aktiv. Tycker att de organiserar tiden dåligt på boendet.

Här är begravningsstämning, vi ska vara tysta under måltiderna. Man blir behandlade som barn. Tycker också att det är konstigt att man behåller restriktionerna efter pandemin som är borta på andra ställen.

Hälften av de intervjuade har upplevt någon typ av olämpligt, respektlöst eller nedvärderande beteende av personalen. Det handlar främst om att personalen kommer in utan att knacka, talar över huvudet på de boende, har dålig kunskap om vilka behov de boende har och behandlar de boende som "barn".

Ibland kommer personalen in utan att knacka. Då säger jag till på skarpen.

Jag tycker generellt att man blir behandlad som ett barn. De knackar summariskt innan de kliver in. Känns inte som de respekterar att det här är mitt hem, utan uppfattar det som sin arbetsplats. Tycker att man blir behandlad nedlåtande.

Ett par gånger har det känts dåligt med den nya i personalen. De verkar inte ha fått rätt instruktioner beträffande mig.

Personalen pratar över huvudet på oss boende.

Fysisk tillgänglighet

Den fysiska tillgängligheten varierar mellan boendena och de intervjuades behov är också olika beroende på grad av synnedläggelse och ålder. Generellt upplever de intervjuade att det är lättare att röra sig inomhus, och då framför allt i den egna lägenheten.

Några upplever att boendet har hög tillgänglighet när det gäller gemensamma utrymmen med många hissar och bra markeringar. Andra upplever problem med exempelvis låsta dörrar, dörrar som är felvända, spishäll istället för spisplattor och skjutdörrar istället för dörrar med handtag.

Vissa av de intervjuade tycker att det fungerar bra att röra sig utomhus åtminstone om de får hjälp av personalen eller andra boende, medan andra tycker att det är problematiskt att behöva anmäla att man ska gå in eller ut och att det inte alltid är så enkelt att få hjälp av personalen.

För mig är det a och o att komma ut och det fungerar bra.

Det fungerar bra, det finns markeringar överallt.

Inomhus fungerar det bra. Får hjälp av personalen ute. Det jag skulle önska är spisplattor i stället för häll, det skulle underlätta.

Inomhus har de en väldigt bra, enkel planlösning. Utomhus är allt väl avgränsat vilket gör det väldigt lätt. Planteringar och träd är väl anpassade, det är fint. Tillgängligheten bra, det är gott om hissar.

Lägenheten funkar bra, jag hittar bra där. Det är lite svårare att hitta ute men det går.

Kan ej röra mig runt själv. Gun, min väninna och jag håller ihop. Vi rör oss tillsammans inomhus, men tyvärr känns det här som en vistelseort inte ett hem.

Detta är ett modernt äldreboende, men ibland lämnas dörrar halvöppna som går utåt i korridorerna. Det är en fälla för oss synskadade. Dörrar ska vara vända så de går in mot rummet.

Jag tycker att det är jobbigt att anmäla att man ska gå ut och in, det gäller även trädgården på boendet. Dörrarna är ofta låsta vilket gör det svårt att röra sig fritt. I lägenheten är det skjutdörrar på garderoberna, och inga handtag, Det gör att jag lätt tappar balansen, jag behöver alltid ha rullatorn i närheten när jag ska öppna dörrarna.

Kontakter med personalen

När det gäller den tid personalen har för de boende och vilken möjlighet de boende har att själva påverka vilken hjälp de får går meningarna isär. Några tycker att det fungerar utmärkt och att de får den hjälp de vill ha. Andra anser att personalen har alltför lite tid för dem, att de ofta får vänta länge på hjälp och att det är svårt att påverka vilken service de får.

Personalen fungerar bra, de hjälper mig att handla det jag vill ha.

Ja, jag tycker att de försöker hjälpa mig med det jag ber om.

Jag upplever inte att personalen har tid med mig. Jag kan larma om att få hjälp och i extrema fall kan det ta 2,5 timmar innan de kommer – 1 timme är inte ovanligt.

Nej jag upplever absolut inte att personalen har tid för mig. De har så bråttom, det ryms inte inom deras scheman. De har en massa olika krav från de boende. Jag tror inte det går att påverka servicen, de har sina scheman på minuten.

Nej jag får inte alltid den hjälp jag önskar. Jag behöver mycket hjälp, och en del har bråttom iväg.

Det är inga stora problem, men när jag har problem med datorn, blir jag styvmoderligt behandlad. Personalen har inte tid. Jag blir bortprioriterad, fast jag betalar för vård som alla andra. Det är jag som får lära personalen hur de ska göra.

Ibland tycker jag att de är mer intresserade av att sitta och prata med varandra än att prata och umgås med oss boende.

Information om förändringar som sker är ofta undermålig och det är relativt många som upplever att personalen glömmer eller underlåter att informera om förändringar på boendet.

De är ganska bra på att tala om när det kommer ny personal.

Kommunikation är ett bortglömt kapitel. Igår kom en tandhygienist plötsligt in till mig, vilket personalen inte informerat om.

De är inte bra på att informera. Det talas inte om personal som ska sluta, finns en tystnadskultur. De är så många – jag känner inte personalen, vet inte om de är anställda eller timanställda.

Botten, fruktansvärt irriterande. Finns en anslagstavla, men det är aldrig någon som talar om vad som står där för oss synskadade.

Majoriteten har själva kontakt med syncentralen och de tycker att såväl kontakt som hjälpmedel är bra. I några fall har även personalen på boendet kontakt med syncentralen. I ett fall upplever den intervjuade att det har varit svårare med kontakten med syncentralen under pandemin.

Kontakten med syncentralen fungerar bra och hjälpmedlen är bra.

Ja mycket goda erfarenheter av syncentralen. Innan jag var tvungen att flytta hit anpassade en syninstruktör köket i min bostadsrätt så att jag kunde använda det. Jag har nu en ledfy.

Jättebra, väldigt duktiga på datorer, de har varit på besök och hjälpt mig.

Bra kontakt. Hjälpte med alla hjälpmedel. De kom tidigare en gång i månaden men det blev för dyrt, Det var jättebra när de kom ut, var till stor hjälp.

Tidigare fungerade det bra, men det har varit svårare under pandemin då man inte kunnat ha någon personlig kontakt med dem.

Kommentar och analys av Synskadades Riksförbund

Denna rapport ger värdefull kunskap om personer med synnedsättning som bor på särskilt boende. Såväl positiva som negativa erfarenheter har framkommit i intervjuerna.

Synskadades Riksförbund vill särskilt peka på några av de resultat som visar på svårigheter, det vill säga de områden där vi tror att det finns en stor förbättringspotential. Vi tror att dessa svårigheter skulle kunna minskas eller helt undvikas genom ett par relativt enkla åtgärder, så att delaktigheten, tryggheten och levnadsstandarden för synskadade på särskilda boende kan öka.

Ett par av dessa områden är personalkontinuiteten och kvaliteten på omsorgen. Rapporten tar bland annat upp att personal ofta har dåligt med tid, att personal ofta byts ut och att information på boendet ibland är bristfällig. Detta är brister som kan få de flesta att känna sig otrygga och osäkra. För den boende som inte ser något alls eller mycket lite får de än större konsekvenser.

För att skapa trygghet och kvalitet i omsorgen är det avgörande att personalen känner till den enskildes rutiner och behov samt att de boende kan kommunicera med personalen utifrån sina egna villkor. Det är förstås också viktigt att personalen har tillräckligt med tid att utföra sina arbetsuppgifter utan att stress eller missnöje ska behöva uppstå.

Synskadades Riksförbund anser att det behövs tydligare riktlinjer för bemanning inom all sorts omsorg. Det behövs också en skyldighet för kommunerna att ha tydliga, uppföljningsbara mål för kvalitén i verksamheten, däribland på särskilda boenden.

En stabilare bemanning där den enskilde och personalen känner varandra är nödvändigt för att förbättra både arbetsmiljö och trygghet för de boende.

Kommunerna behöver också stärka synkompetensen och vidta åtgärder för att förebygga isolering. De kommuner som sedan tidigare har en så kallad syn- och hörselinstruktör eller motsvarande funktion kan tjäna som bra förebilder här. Dessa instruktörer kan dels ge råd, stöd och anpassningar till personer med syn- eller hörselnedsättningar i deras hemmiljö, så att individen kan dra största möjliga nytta av den rehabilitering som regionerna ger. I första hand är syftet att äldre individer med synnedsättning och andra funktionsnedsättningar så länge som möjligt ska kunna bo kvar i eget boende, men det kan förstås också handla om personer på ett särskilt boende där enklare anpassningar behöver göras.

Instruktörerna kan också förmedla kunskaper om synnedsättningar och olika sociala och praktiska konsekvenser av dessa till annan kommunal omsorgspersonal. Det kan till exempel handla om fortbildningar eller prova-på-dagar för såväl tjänstemän som personal på särskilda boenden och i övrig omsorg.

Ett bra förebyggande stöd gagnar både den enskilde och kommunen. SRF anser därför att Socialstyrelsen måste få i uppdrag att utreda och föreslå hur syn- och hörselkompetensen kan utvecklas i kommunerna och hur en bättre samverkan med regionernas syn- och hörselrehabilitering ska etableras i hela landet.

Föreliggande rapport visar också att det finns individer på boenden som saknar möjlighet till motion och träning i tillräcklig utsträckning. Det är också ett antal av de intervjuade som inte trivs på sitt boende och känner sig ensamma.

Även här tror vi att kommunens stöd kan förbättras och användas på ett mycket mer individstärkande och förebyggande sätt. Vi vet att regelbunden fysisk aktivitet är avgörande för att kunna bibehålla såväl fysisk som mental och social hälsa. Vi vet också att ensamhet och isolering är hälsoskadligt, till och med jämförbart med dåliga levnadsvanor. Ensamhet innebär en ökad risk för hjärt- och kärlsjukdomar, stroke, demens samt psykiska problem.

Även här är det förstås viktigt att det finns en god personalkontinuitet och gott om tid för personalen att stötta boende att få daglig motion. Det behöver också finnas bättre möjlighet till fysioterapeuter som kan hjälpa boende att hitta träningsformer som är möjliga utifrån de egna förutsättningarna. Även här skulle syn- och hörselinstruktörernas kompetens kunna komma till användning för att hjälpa till att anpassa sociala aktiviteter på boendet. Det är också viktigt att syncentralerna i respektive region har fysioterapeuter som är kunniga på de särskilda svårigheter som en synnedläggelse innebär när det gäller möjligheten till motion och fysiska aktiviteter.

Vidare är det viktigt att individer på särskilda boenden kan få del av kommunens ledsagarservice. Rätten till ledsagning bör gälla oavsett boendeform, så att individer har möjlighet till både fysiska och sociala aktiviteter utanför boendet, utan att behöva känna att man tar ordinarie personals tid i anspråk.

Det finns alltså flera åtgärder som bör vidtas för att öka delaktighet och förbättra individers hälsa och välbefinnande. På så sätt förbättras även folkhälsan och i förlängningen minskar samhällets kostnader för hälso- och sjukvård. Det är vår övertygelse att mer av förebyggande arbete och individstärkande insatser gör samhället - inklusive olika särskilda boenden - mer hållbara i längden.

Även i senaste översynen av socialtjänstlagen (SOU 2020:47) betonas vikten av förebyggande arbete, både för individens hälsa och självständighet, men också för att sänka kommunernas och regionernas kostnader.

Niklas Mattsson, förbundsordförande, Synskadades Riksförbund

Bilaga

Frågeguide

Om intervjupersonen

- Kort fakta om personen: kön, ålder, bostadsort, typ av boende, om hen bor själv eller tillsammans med någon annan.
- Hur kom det sig att du valde just detta boende? Fanns det någon särskild tanke på att det skulle fungera för dig som ser sämre?
- När det gäller din synnedsättning – vilken grad av synnedsättning har du? Har du någon ytterligare funktionsnedsättning? I så fall vilken, tex rörelsenedsättning, neuropsykiatrisk nedsättning?

Personens vardag

- Vad gör du en typisk vardag/typiska vardagar (om de skiljer sig åt)?
- Har du kontakt och/eller umgänge med andra boende? På vilket sätt? Hur upplever du kontakten?
- Har du kontakt och/eller umgänge med personalen på ditt boende? På vilket sätt? Hur upplever du kontakten? Har du förtroende för personalen? Varför/varför inte?

Aktiviteter på och utanför boendet

- Vilken typ av aktiviteter erbjuds på boendet? Finns det möjlighet till motionsaktiviteter, träning?
- Brukar du delta i några aktiviteter som anordnas på boendet? Vilka? Hur fungerar de? Upplever du att aktiviteterna är tillgängliga för den som ser sämre?

- Vilka möjligheter har du till sociala relationer utanför boendet? Tex. träffa släkt/vänner som bor utanför ditt boende, uträtta ärenden, utöva fritidsintressen, nöjen?
- Finns det möjlighet för dig att vara med på aktiviteter utanför boendet? Vilken typ av aktiviteter brukar du vara med på? Finns det tid för de aktiviteter du vill göra?
- Har du möjlighet att använda ledsagning när du rör dig utanför boendet? Hur fungerar det?

Personalens förståelse för din situation

- Hur upplever du personalens kunskaper om vad synnedsättning innebär för det sociala och möjlighet att delta i aktiviteter etc.? Har de tillräcklig kunskap?
- Hur upplever du personalens bemötande och förståelse för de särskilda svårigheter man kan ha om man har en synnedsättning?
- Har du möjlighet att använda hjälpmedel (synskadespecifika). Exempelvis datorhjälpmedel som skärmläsarprogram. Får du hjälp av personalen om du behöver?

Psykosocial situation

- Hur är känslan på ditt boende? Känner du dig som en del av verksamheten på ditt boende eller kan du känna dig ensam?
- Känner du dig trygg på ditt boende? Generellt och med personalen?
- Har du någon gång upplevt någon typ av olämplig, respektlös eller nedvärderande behandling på ditt boende? Vad i så fall?

Fysisk tillgänglighet

- Hur upplever du det som synskadad att det är att röra sig på boendet - inomhus och utomhus? Vad fungerar bra/mindre bra? Kan något åtgärdas?
- Hur är lokalernas tillgänglighet när det gäller gemensamma ytor? Hur är tillgängligheten när det gäller den egna lägenheten/rummet? Kan något åtgärdas?

Kontakter med personalen

- Upplever du generellt att personalen har tillräckligt med tid för dig?
- Upplever du att det finns det möjlighet att påverka vilken hjälp/service som personalen ger? Finns möjlighet att påverka när och hur mycket hjälp/service som personalen ger?
- Är personalen bra på att informera om förändringar, T.ex. nya boenden, ändrade tider, byte av personal, ändringar av olika aktiviteter etc.
- Har du haft kontakt med någon syncentral? Hur upplevde du den kontakten? Är du nöjd med stödet, bemötandet, de hjälpmedel som förskrivits?
- Har personalen på boendet haft kontakt med syncentral?

Övrigt

- Är det något annat du vill framföra?